van Utrecht 1905 worden aangenomen, de geheele regeling voor art. 13 K. O op te nemen in de Acta dezer Synode.

Ds T. J. Hagen rapporteert over een bezwaarschrift van een broeder tegen diens afhouding van het H. Avondmaal en het oordeel daarover van de classis Haarlem en Part. Synode van Noord-Holland. In de conclusies wordt het bezwaar van dien broeder ongegrond verklaard.

Tevens brengt Ds T. J. Hagen het rapport van de classis 's-Gravenhage tot uitschrijving van een Bid- en Dankdag ten gehoore. Over dit rapport rapporteert Ds H. de Bruyn.

De conclusies worden aldus vastgesteld:

De Generale Synode besluit:

1e. de handelingen der classis 's-Gravenhage goed te keuren;

2e. vooralsnog geen bijzonderen biddag voor den nood der tijden uit te schrijven, wijl zij vertrouwt:

a. dat deze zaak elken rustdag in de gebeden wordt gedacht;

b. dat op den bid- en dankdag bij gelegenheid van het regeerings-jubileum van H. M. de Koningin ook hieraan bijzondere aandacht is gewijd;

c. dat op den komenden dankdag voor het gewas dit evenzeer zal geschieden.

3e. de classis 's-Gravenhage opnieuw aan te wijzen tot het uitschrijven van een bid- of dankdag.

Over een grenswijziging tusschen de kerken Winsum (P.) en Wommels, rakende de ressorten van Friesland N. en Z., rapporteert ouderling H. Scheffer en aangenomen wordt, die grensregeling goed te keuren, als ook de Part. Synode van Friesland Z., daartegen geen bezwaar maakt.

Ds A. M. Donner rapporteert over het verzoek van de Part. Synode van Drenthe, de provinciale percentage-cijfers te herzien.

Besloten wordt op deze herziening niet in te gaan en daarvan de Part. Synode van Drenthe kennis te geven.

Over het verzoek van de Part. Synode van N.-Brabant en Limburg, een getuigenis te doen uitgaan aan de leidende personen in Staat en Kerk van Europa en Amerika, met het oog op den nood der volken, en een dergelijk verzoek van de classis Harderwijk, rapporteert Prof. Dr T. Hoekstra.

Besloten wordt het volgende:

De Generale Synode van Utrecht, kennis genomen hebbende van de voorstellen der classes Enkhuizen en Harderwijk en van de Part. Synoden van Noord-Brabant en Limburg, om met het oog op den nood der volken een getuigenis te doen uitgaan;

overwegende dat de Synoden van Rotterdam en van Leeuwarden reeds tot het doen uitgaan van een getuigenis in dezen geest besloten;

besluit aan dit verzoek niet te voldoen en hiervan kennis te geven aan de classes Enkhuizen en Harderwijk en aan de Particuliere Synoden van Noord-Brabant en Limburg.

Omtrent een verzoek omtrent eene collecte voor „De Glindhorst", rapporteur Ds H. de Bruyn, wordt besloten:

De Generale Synode, de wenschelijkheid uitsprekende, dat „De Glindhorst" zooveel mogelijk door de kerken financiëel gesteund wordt;

van oordeel, dat het echter niet op haar weg ligt eene jaarlijksche collecte voor deze stichting aan de kerkeraden aan te bevelen;

besluit, het verzoek van het Comité der Centrale Diaconale Conferentie voor kennisgeving aan te nemen.

Ds A. M. Donner rapporteert over het rapport van de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid.

Geconcludeerd wordt:

a. Deputaten met dank voor hun arbeid te déchargeeren.

b. opnieuw voor de Correspondentie met de Hooge Overheid drie Deputaten te benoemen;

c. het rapport van Deputaten voornoemd, met dat rapport, op te nemen in de Acta.

Dr W. A. van Es rapporteert over verschillende voorstellen van Part. Synoden en Kerken, rakende wenschen, tot de Hooge Regeering te richten. Omtrent dit alles wordt besloten nu nog niet op deze zaken in te gaan, in afwachting van wat de Overheid doen zal; behalve wat het bezoek der gevangenenen betreft, waarover de Moderamen der Synode eene audiëntie bij den Minister van Justitie zal hebben aan te vragen.

Eveneens rapporteert Dr W. A. van Es nog over de Theol. School, waarna de volgende conclusies worden aangenomen:

1e. het verslag onder dankbetuiging aan de Curatoren aan te nemen en voldoening uit te spreken over den bloeienden staat der School;

2e. aan de wijzigingen in de regeling van het admissie-, propaedeutisch en candidaatsexamen, voorzoover noodig, de gevraagde goedkeuring te verleenen en in overeenstemming daarmede art. 16 van het Reglement der School te wijzigen, in dier voege:

„Het candidaatsexamen, dat aan iemand wordt afgenomen, omvat die vakken, en vereischt die testimonia, die door de Curatoren met advies der Hoogleeraren daarvoor bepaald zijn."

Prof. Dr G. Th. Aalders rapporteert over een examen volgens art. 29 der Acta van de Synode van Leeuwarden.

Geconcludeerd wordt:

1e. de handelingen der Hoogleeraren goed te keuren en hun daarvoor dank te zeggen;

2e. ook ditmaal gezamenlijke Hoogleeraren der Theologische School en der Theol. Faculteit der V. U. dezelfde opdracht te verleenen.

Hierop gaat de Gen. Synode in Comité-Generaal, waarna de middagzitting gesloten wordt.

Avondzitting.

Op voordracht van het Moderamen doet de Synode volgende benoemingen:

Voor den uitbouw der Belijdenis: Ds C. B. Bavinck te Rotterdam; Dr K. Dijk te 's-Gravenhage; Ds K. Fernhout te Amsterdam; Prof. Dr A. G. Honig en Prof. Dr J. Ridderbos te Kampen; Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal. Secundi: Prof. Dr G. Ch. Aalders te Hilversum; Prof. Dr H. Bouwman te Kampen; Dr W. A. van Es te Leeuwarden; Prof. Dr F. W. Grosheide te Amsterdam; Ds J. D. van der Munnik te 's-Gravenhage; Ds J. v. d. Sluis te Genderen.

Voor de regeling van de nadere samenleving van de kerken in Bentheim met de Geref. Kerken in Nederland: Prof. Dr H. Bouwman en Ds L. Kuiper te Kampen; Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal.

Voor de overweging van het vrouwenkiesrecht enz.: Prof. Dr H. Bouwman te Kampen; Ds T. Ferwerda te Amsterdam; Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal; Ds C. Lindeboom te Amsterdam; Ds M. Meyering te Delfzijl; Dr J. C. de Moor te Utrecht.

Voor steun aan Hongaarsche studenten: C. van den Bos en Prof. Dr F. W. Grosheide te Amsterdam; Ds A. Hoeneveld te Nijkerk; Prof. Dr A. G. Honig te Kampen; Ds H. A. Munnik te Zwolle.

Voor het uitschrijven van een Bededag: de classis 's-Gravenhage.

Voor de geestelijke verzorging der Militairen: Ds J. Gispen te Groningen; Ds T. J. Hagen te Delft; A. van Helden te 's-Gravenhage; Ds A. H. van Minnen te 's-Gravenzande; Ds J. de Vries te Tilburg; B. Geleynse te Breda; W. J. Havekaar te Ede.

Voor de correspondentie met de Hooge Overheid: Prof. Dr H. Bouwman te Kampen; A. W. F. Idenburg te 's-Gravenhage; Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal. Secundi: Ds A. de Geus te De Lemmer; Ds B. van Schelven te Overveen; Mr H. van de Vegte te Zwolle.

Voor de overweging van eene Diaconale steunregeling: Mr A. J. L. van Beeck Calkoen te 's-Gravenhage; Prof. Dr F. W. Grosheide te Amsterdam; Ds J. P. Klaarhamer te Dokkum.

Voor de zaak van het geschil te Rottevalle: Dr W. A. van Es te Leeuwarden; Ds J. P. Klaarhamer te Dokkum; P. Koster te Valthermond.

Voor idem te Culemborg: Ds C. W. J. van Lummel te Zuidland; T. de Vries Dzn te Kralingen.

Naar Art. 4 Zendingsorde: Prof. Dr A. G. Honig te Kampen; Prof. Dr C. van Gelderen te Amsterdam; Dr J. Hania te Geldermalsen; Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal; Prof. Dr T. Hoekstra te Kampen; Prof. Dr W. Geesink te Waiergraafsmeer; Prof. Dr H. Bouwman te Kampen.

Voor de samenstelling van een nieuw leerboek voor de catechisaties: Prof. Dr T. Hoekstra te Kampen; Ds J. H. Landwehr en H. J. van Wijlen te Rotterdam; Secundi: Prof. Dr F. W. Grosheide te Amsterdam; Ds A. de Geus te De Lemmer; G. Meinsma te Groningen.

Voor de verstrooide Gereformeerden in Noord-Frankrijk: de kerk van Utrecht.

Voor de verstrooide Gereformeerden in Nederlandsch-Indië: H. Bos Kzn te Rotterdam; H. Colijn te Leersum; Dr K. Dijk te 's-Gravenhage; K. Floor te Doorn; P. L. de Gaay Fortman te Ridderkerk; Dr W. G. Harrenstein te Amsterdam; A. W. F. Idenburg te 's-Gravenhage; Ds C. Lindeboom te Amsterdam; Dr J. C. de Moor te Utrecht.

Voor het archief: de kerk van Amsterdam.

Voor de Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken: Prof. Dr G. Ch. Aalders te Hilversum; Mr A. J. L. van Beeck Calkoen te 's-Gravenhage; Prof. Dr S. Greijdanus te Kampen; Dr G. Keizer te Tiel; Prof. L. Lindeboom te Kampen; Ds J. C. Rullmann te Utrecht; Ds B. van Schelven te Overveen.

Generale Deputaten voor de Zending: Ds H. Scholten te Zuidhorn; Ds J. D. van der Munnik, em. pred. van Leeuwarden; Ds A. de Geus te De Lemmer; Ds N. Duursema te Nieuw-Amsterdam; Ds C. W. E. Ploos van Amstel te Steenwijk; Dr J. Hania te Geldermalsen; Ds W. Verhoef te Zeist; Ds W. Breukelaar te Zaandam; Ds A. H. van Minnen te 's-Gravenzande; Ds D. Pol te Rijsoord; Ds F. Staal te Colijnsplaat; Ds L. G. Goris te Zevenbergen.

Voor de Zending onder de Joden: Ds H. C. v. d. Brink te Zandvoort; Ds J. Douma te 's-Gravenhage; Ds J. J. Miedema te Groningen; Ds J. P. Tazelaar te Weesp; Ds J. D. van der Velden te Kralingen; Secundi: Ds G. Doekes te Nieuwdorp; Ds C. Lindeboom te Amsterdam; Ds W. Verhoef te Zeist.

Voor de oefening van het verband met de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit: Ds W. Breukelaar te Zaandam; Ds K. Fernhout te Amsterdam; Ds W. H. Gispen te Scheveningen; Ds J. H. Landwehr te Rotterdam; Dr J. C. de Moor te Utrecht; Ds J. D. van der Munnik te 's-Gravenhage. Secundi: Dr J. Hania te Geldermalsen; Ds J. J. Miedema te Groningen; Dr K. Dijk te 's-Gravenhage.

Tot Roepende kerk voor de volgende Synode: de kerk van Assen.

Voor de Liturgische vraagstukken enz.: Prof. Dr G. Ch. Aalders; Prof. Dr H. Bouwman; Mr A. J. L. van Beeck Calkoen; Dr K. Dijk; Ds T. Ferwerda; Ds A. de Geus; Prof. Dr V. Hepp; Prof. Dr T. Hoekstra; Ds J. G. Kunst; Prof. Dr H. H. Kuyper; Ds A. H. van Minnen en Dr J. C. de Moor.

Voor de Generale kas voor de verzorging van Emeriti-Predikanten, Weduwen en Weezen: G. H. Kuik te Wilderwank; Ds F. Wiersma te Oosterbierum; Ds D. Koopmans te Sneek; H. Brink te Beilen; Ds H. Meulink te Enschedé; Ds L. J. C. Kreyt te Dieren; Ds J. Oosterveen te Wilnis; Ds A. Schweitzer te Buiksloot; Ds H. Meijering te Katwijk aan den Rijn; Ds D. Pol te Rijsoord; J. H. van der Putte te Middelburg; Ds J. J. Koopmans te Raamsdonkveer.

Het rapport van de Deputaten voor de Generale Kas Art. XI K. O. wordt gelezen door Ds H. Meijering.

Ds A. Schweitzer brengt hierover rapport uit.

Daarna wordt de volgende conclusie aangenomen:

De Synode, kennis genomen hebbende van het Rapport van de Deputaten voor de Generale Kas ad Art. XI K. O., besluit:

a. de Deputaten te déchargeeren voor hun gehouden beheer en hun dank te zeggen voor hunnen arbeid;

b. het rapport met den Staat van Ontvangsten en Uitgaven als bijlagen op te nemen in de Acta;

c. aan de te benoemen Deputaten opdracht te verleenen de kerk van Antwerpen te steunen met een toelage van niet minder dan f 750, zoodra deze kerk een predikant heeft;

d. aan de te benoemen Deputaten op te dragen, dat zij zich wenden tot de classes en de Particuliere Synoden, die ten beheeve van Ds E. Th. Ploos van Amstel gelden voteerden voor 1923/1924 en er bij deze classes en Particuliere Synoden op aandringen, dat deze gelden ten volle aan de weduwe worden uitgekeerd;

e. het mandaat van de Deputaten dezer kas te continueeren.

Eveneens rapporteert Ds A. Schweitzer over het voorstel van de Part. Synode van Noord-Holland, er op aan te dringen, dat „van de eerste collecte voor hulpbehoevende kerken een derde deel in de Algemeene Kas zal worden gestort."

Hieromtrent concludeert de Synode:

De Generale Synode;

kennis genomen hebbende van het voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland, inzake het storten van het derde gedeelte der eerste collecte voor de hulpbehoevende kerken in de Generale Kas;

gelet op de mededeeling van de Deputaten en hun rapport dat niet alle kerken de Generale Kas krachtig steunen;

overwegende dat vele kerken de hulpbehoevende kerken, met welke zij in classicaal of synodaal verband saamleven, langs een anderen weg steunen dan door het houden van collecten;

besluit:

bij de Particuliere Synoden op haar medewerking aan te dringen, dat de kerken getrouw het derde gedeelte van de eerste collecte voor de hulpbehoevende kerken storten in de Generale Kas, of anders deze kas steunen met een bijdrage, die geacht kan worden niet minder te bedragen dan het derde gedeelte van een collecte.

Thans worden nog enkele protesten behandeld.

Allereerst over een attestatie-kwestie te Bierum; rapporteur oud. P. Koster.

Besloten:

a. dat het bedoeld gezin door de kerk van Spijk niet langer erkend mag worden als tot haar behoorende, aangezien de kerkelijke grens moet worden geëerbiedigd, en het zich te stellen heeft onder opzicht van den kerkeraad van Bierum;

b. hiervan kennis te geven aan den bedoelden broeder en aan de Kerkeraden van Spijk en Bierum.

Voorts een grensgeschil tusschen Zwolle en Langeslag, rapporteur Ds C. W. J. van Lummel. De volgende conclusie wordt aangenomen:

De Synode wijze een drietal Broeders aan, met opdracht om:

a. zich zekerheid te verschaffen aangaande den juisten vorm, waarin het besluit der Part. Synode van 13 en 14 Juni is genomen en zich op de hoogte te stellen van den stand van het geschil;

b. door bespreking ter plaatse te trachten dit geschil tot oplossing te brengen; en

c. aan de a.s. Generale Synode verslag uit te brengen van hunne handelingen in dezen.

Benoemd worden daartoe Prof. Dr H. Bouwman, Dr J. J. Thijs en ouderling F. Kortlang.

Hierop rapporteert Dr J. Thijs over de vraag van de Particuliere Synode van Zuid-Holland ten Z. om een uitspraak der Generale Synode over de wijze, waarop de plaatselijke kerken tot de acte van „uitsluiting van afwijkende doopleden" hebben voort te varen en deze hebben uit te voeren.

De volgende conclusies worden aangenomen:

1e. de Generale Synode, zich aansluitend bij het besluit der Synode van Leeuwarden (art. 119 der Acta), oordeelt het niet wenschelijk, precieze regelen aan te geven voor de wijze, waarop de plaatselijke kerken tot de acte van „uitsluiting van afwijkende doopleden" hebben voort te varen en deze hebben uit te voeren;

2e. zij meent, dat het aan de kerkeraden of classes moet overgelaten worden, hiervoor, in zooverre zij dat noodig achten, bepalingen vast te stellen;

3e. zij spreekt daarbij uit, dat deze regelingen geen navolgingen behooren te geven van de tuchtoefening op belijdende leden, zoodat er b.v. niet meer dan éene openbare vermaning moet plaats hebben;

4e. en zij oordeelt het aanbevelenswaardig, aan zulke doopleden ten slotte een termijn te stellen, binnen welken zij betering des levens behooren te bewijzen.

Eindelijk rapporteert Dr J. Thijs over de vraag van de classis 's-Gravenhage om een uitspraak, of en in hoeverre de doopvragen kunnen gesteld worden aan niet-leden der Geref. Kerken, die nochtans Gereformeerd van confessie zijn.

Na breedvoerige discussie wordt op voorstel van Dr Dijk e.a. besloten, over deze vraag thans geen beslissing te nemen, als zijnde niet genoegzaam voorbereid.

De Praeses doet enkele voorstellen tot afdoening van zaken door het Moderamen, welke door de Synode worden aangenomen.

Hiermede is het agendum afgehandeld. De Praeses laat zingen Ps 113:1 en spreekt daarna de volgende sluitingsrede:

Geliefde Broeders!

Wanneer wij thans, onzen arbeid volbracht hebbende, nog een oogenblik met elkander daarop terugzien, voegt het ons, vóór alle dingen Hem te loven, Die ons heeft gespaard en gezegend en het ons aan Zijne hulp niet deed ontbreken, maar in Zijnen Zoon genadig is geweest van het begin tot het einde. Waarlijk: de lof is betamelijk. Terwijl Zijne oordeelen over de aarde ons zoo sterk voor de oogen stelden, dat rondom Hem wolken en donkerheid zijn, mochten wij door Zijn groote genade ondervinden, dat gerechtigheid en gericht de vastigheid van Zijnen troon zijn en dat Hij Zijn Zion nog wilde bouwen door onzen dienst, al werd die ook in veel gebrek verricht.

Beatijgen wij met elkander den heuvel, die ons gelegenheid geeft, onder het avondrood der Synode den afgelegden weg te overzien, dan richt zich onze blik, dunkt mij, allereerst naar het punt van uitgang, dus naar den bidstond en de openingszitting. Ds van der Munnik heeft ons aan den avond van den 26sten Augustus op het hart gebonden te wandelen waardig der roeping, waarmede wij geroepen zijn, met alle ootmoedigheid en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, verdragende elkander in liefde, ons bemoeiende te behouden de eenigheid des Geestes door den band des vredes. En aan den morgen van den 21sten Augustus heeft Ds Rullmann ons voorgehouden, dat het onze taak was, nu aan den historischen draad voort te spinnen naar de toekomst henen, nieuwe schatten te verwerven tot verrijking van hart en leven in de toekomst, en, bij geestelijken diepgang, breedheid van blik en principiëel conflict met den g e e s t der eeuw, levendig contact te houden met het k i n d der eeuw. Het is mij een oorzaak van groote dankbaarheid aan den Heere, in dit uur te mogen getuigen, dat naar mijn inzicht, waarvan ik vertrouw, dat het door u in meerdere of mindere mate gedeeld wordt, Zijn genade ons heeft gegeven, aan deze gedachten getrouw te blijven tot het einde toe, en — bij alle beschaamdheid des aangezichts, die ons voegt, — iets te hebben mogen bereiken, dat ons met een dankbaar hart van hier doet gaan.

Ge zult het kunnen begrijpen (en sommigen uwer zal het in dezen gaan als mij), dat herinneringen aan de Synode van Utrecht 1905 meermalen tijdens onze zittingen in mij opkwamen. Ik denk allereerst aan den bidstond, toen door Ds H. Hoekstra geleid. Met bezorgde harten waren we naar Utrecht gekomen, doch het biddend woord van dezen zoo diep ingeleiden broeder, uitgaande van Hosea 6:1: „Komt, en laat ons wederkeeren tot den HEERE, want Hij heeft verscheurd en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen en Hij zal ons verbinden" maakte diepen indruk, bracht ons in de rechte stemming, en aan het einde dier Synode gingen we met een verlicht hart henen, Hem prijzende, Die bange vrees beschamende en, zooals de toenmalige praeses getuigde, ons deed wederkeeren in het centrum, waar veel, dat schoodt, wegvalt en waar wij elkander in Christus vinden. — Toen we weer naar Utrecht gingen, was ons hart andermaal niet zonder zorg. Zeker, het was een andere, een lichtere zorg dan die van 1905. Maar de minder aangenaam klinkende namen van „doofpot-Synode" en „begrafenis-Synode", die profeten ons reeds welwillend toekenden nog vóór we als zoodanig bestonden, deden toch wel eenige vreeze opkomen voor den gang van zaken. Toen hebben Ds van der Munnik en Ds Rullmann ons bemoedigd, en de Heere heeft het gebed verhoord, zoodat we hu evenals in 1905 met een verlicht hart kunnen huiswaarts keeren. Groote blijdschap vervult mij bij het constateeren, dat gedurende de gansche Synode er geen oogenblik geweest is, dat we scherp tegenover elkander stonden of onbroederlijke woorden vielen. De eenigheid des Geestes bleef bewaard door den band des vredes. Gaf Utrecht in 1905 vreugde doordat we samen Psalm 133 konden aanheffen, het is ons nu niet minder mogelijk doch we misten ditmaal het zwart, dat een achtergrond vormde, die dit licht nog beter deed uitkomen. Laat ons voor dat gemis dankbaar zijn doch daarom den glans van dat licht niet minder opmerken en erkennen!

Een tweede vergelijking met 1905! Mocht de buitenstaander denken: het is niet zoo moeilijk, den vrede te bewaren wanneer het gaat over onbelangrijke zaken of wanneer ge van de belangrijke u afmaakt zonder diep erop in te gaan dan zou hij zich toch wel zeer vergissen. Onze Agenda was zeer, zeer groot, en bij de behandeling ervan hebben we, meen ik, gebouden aan wat Ds Rullmann ons voorhield. Utrecht 1905 bracht groote dingen tot stand, die noodig waren voor den tijd van toen; Utrecht 1923 heeft zich beijverd, voor het heden hetzelfde te doen. Weliswaar hebben we in de zaak der Liturgie geen positieve beslissingen kunnen nemen dan over de Belijdenisvragen; doch overigens zijn de verschillende voorstellen niet op eervolle wijze begraven of in den doofpot opgeborgen. Slechts één liet het leven; al werd de noodzakelijkheid van de bevordering der eenheid in de orde van den eeredienst met nadruk uitgesproken, de Synode achtte het nu niet den geschikten tijd om zelve krachtige pogingen daartoe aan te wenden. Maar de overige voorstellen gingen, in het geheel beschouwd, voor verder onderzoek en nadere behandeling naar Deputaten.

Deputaten... hoe vaak is dat woord op deze Synode niet gebruikt! Ik zie reeds aankomen, dat men, zoekende naar een typeerend woord, onze Synode zal aanduiden met den naam van de Deputaten-Synode. Het zij zoo: deze naam